

Міністерство освіти та науки України
Національний університет харчових технологій

**Міжнародна наукова конференція,
присвячена 130-річчю
Національного університету
харчових технологій**

**«Нові ідеї в харчовій
науці – нові продукти
харчовій промисловості»**

13-17 жовтня 2014 року

Київ НУХТ 2014

Прізвища – назви страв української національної кухні

С.А.Яременко

Національний університет харчових технологій

Довгий шлях свого становлення пройшло прізвище як особова назва, виникаючи у мові народу в різні періоди й маючи безпосередній зв'язок з його культурою, побутом, історією. Вони є специфічними для соціальних груп та прошарків, тому внутрішня їх форма вмотивовується відповідними твірними основами. Первісно кожне прізвисько і прізвище було чимось зумовлене і щось означало: завжди існувала якась підстава для того, щоб людині дати назву, яка мала б відрізнити її від інших [1, с.18].

Система українських прізвищевих іменувань пройшла довгий і складний шлях історичного розвитку, перебуваючи в певній залежності від соціальної структури суспільства і зародження державності. Морфемний склад сучасного антропонімікону України почав формуватися ще в період праслов'янської мовної єдності. Особам надавалися певні прізвиська, які не передавалися у спадок, а виконували денотативну функцію – називали конкретну особу, або конотативну функцію – характеризували носія за певними ознаками[3, с. 174]. Таким чином, становлення прізвищ тривало протягом кількох століть.

У прізвищах похідних від назв продуктів харчування відбилися назви українських національних страв, витоки яких сягають ще часів Київської Русі: палиниця, пиріг, калач, галушка, гречаник тощо. В основах прізвищ, похідних від назв страв, «втілювалося побажання бути ситим, мати достаток у харчах або в якійсь конкретній їжі, але власна назва могла бути і вуличним прізвищем за уподібненням чи порівнянням» [2, с. 174]. Загалом такі прізвища поділяють на дві підгрупи: назви, що походять від назв видів їжі та продуктів харчування: *Бублик, Бринза, Галушка, Ковбасюк, Путря, Пиріг, Масленко, Каленік, Маслій, Масло, Крупський, Солодовник, Сало, Бориц, Юшка* й інші, та назви, що походять від назв напоїв: *Брага, Кисіль, Квас, Кавицький* та інші.

Отже, прізвища є багатим джерелом для вивчення лексичного розмаїття мови, історії, культури, психології, побуту та вірувань народу певної етнографічної території. Змістове наповнення кожного антропоніма залежало від того, як людина відчувала себе й навколишній світ. Чим глибше відбувалося це пізнання, тим більше ускладнювалося поняття, відображене в антрополексемі.

Література

1. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища/ Ю.К.Редько. – К.: Наук. думка, 1966. – 216с.
2. Нечипоренко А.Ф. Про що розповідають українські прізвища/ А.Ф.Нечипоренко. - К.: Наук.думка 2007. – 220 с.
3. Худаш М.Л. З історії української антропонімії/М.Л.Худаш. – К.: Наук.думка, 1977. – 235 с.